

Explaining Factors Related to the Implementation of Forensic Medicine Organization Policies Based on the Islamic Value System with Presenting a Desirable Model

ARTICLE INFO

Article Type

Original Research

Authors

Najibzadeh H.¹ PhD,
Manzari Tavakoli A.*² PhD,
Fatehi Rad N.¹ PhD,
Kamali M.J.¹ PhD

How to cite this article

Najibzadeh H, Manzari Tavakoli A, Fatehi Rad N, Kamali M.J. Explaining Factors Related to the Implementation of Forensic Medicine Organization Policies Based on the Islamic Value System with Presenting a Desirable Model. Iranian Journal of Forensic Medicine. 2020;26(1):9-17

¹Management Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

²Educational Sciences and Psychology Department, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

*Correspondence

Address: Kerman Branch, Islamic Azad University, Valiasr Boulevard, Kerman, Iran. Postal Code: 7635131167.

Phone: +98 (34) 33210043

Fax: +98 (34) 33210051

a.manzari@iauk.ac.ir

Article History

Received: June 02, 2020

Accepted: June 21, 2020

ePublished: July 21, 2020

ABSTRACT

Aims Forensic Medicine Organization has an effective role in establishing the divine limits. There are several factors and indicators in the full implementation of the policy. Identifying these factors is especially important for implementation of the policy efficient. The aim of this study was to provide a model of factors related to the implementation of the country's forensic medicine policies based on the Islamic value system.

Materials & Methods The present study is descriptive and correlational, which was performed by survey method. The statistical population of the study was 225 people of medical and non-medical experts in Ardabil, Chaharmahal and Bakhtiari, Tehran, Ilam, South Khorasan provinces who were selected by cluster sampling method. The research instruments were questionnaires of factors related to the implementation of the policy, the implementation of the policy and the Islamic value system. Data were analyzed using single-sample t-test, confirmatory factor analysis and structural equations.

Findings There was a significant relationship between the factors related with the implementation rate of the Forensic Medicine Organization's policy, this relationship was of the incremental (direct) type. The components of the factors related to the implementation of the policies did not have the same rank; Dimensions of clear targeting and correct wording of the policy, support from legal authorities, behavioral and personality characteristics of the executives, expertise and skill of the executives, target groups and users and efficient administrative and bureaucratic system were at a level more than satisfactory, and selection of appropriate tools and resources was at a satisfactory level.

Conclusion The model of factors related with the implementation of forensic medicine policies in the country based on the Islamic value system has a good fit.

Keywords Policy; Model; Forensic Medicine; Islamic Value System

CITATION LINKS

[1] An overview of the country's forensic ... [2] Designing three-dimensional model of ... [3] Designing a pathology of public policy ... [4] Islamic management (principles, foundations ... [5] Afjehei SAA Islamic ... [6] An attitude on Islamic ... [7] Prerequisites for Islamic ... [8] Fourth judicial development plan ... [9] Compliance of the fourth judicial development ... [10] General policies of resistance ... [11] Collection of the Civil Service Management ... [12] Law of the sixth five-year plan of economic, social ... [13] Law of the second economic, social and cultural ... [14] Law of the third economic, social and cultural ... [15] Law of the fourth economic, social and ... [16] Law of the fifth economic, social and cultural ... [17] Investigating the factors affecting the ... [18] Effective conditions and factors on tax policies ... [19] Exploring of public policies implementation ... [20] The impact of conflict among political actors ... [21] Law of the first economic, social and cultural ... [22] Studying effective and contextual factors for ... [23] Investigation of the situation of formal ... [24] Evaluating and prioritizing the barriers of ... [25] The challenges of policy implementation ... [26] Policy implementation: process ... [27] An analysis of tourism policy ... [28] Identifying factors affecting successful ... [29] Explaining the problems ... [30] A model for implementing industrial ... [31] Explanation of obstacles to the implementation ... [32] Problems and challenges of policy implementation ... [33] General policy and ... [34] Pathology of the implementation of industrial policies ... [35] Exploring key factors of some public policies failure ... [36] A comparative study of the principles of Islamic management ...

تبیین عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی و ارایه مدل مطلوب

حوریه نجیب‌زاده PhD

گروه مدیریت، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

علیرضا منظری توکلی* PhD

گروه علوم تربیتی روان‌شناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

نویید فاتحی‌راد PhD

گروه مدیریت، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

محمدجلال کمالی PhD

گروه مدیریت، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

چکیده

اهداف: سازمان پزشکی قانونی نقش موثری در اقامه حدود الهی دارد. در مسیر اجرای کامل خطمشی، عوامل و شاخص‌های متعددی وجود دارند. شناسایی این عوامل، به منظور کارآمدن اجرای خطمشی، اهمیت ویژه‌ای دارد. هدف این پژوهش، ارایه مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی بود.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری پژوهش، ۲۲۵ نفر از کارشناسان پزشک و غیرپزشک استان‌های اردبیل، چهارمحال و بختیاری، تهران، ایلام و خراسان جنوبی بودند که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش، پرسش‌نامه عوامل مرتبط با اجرای خطمشی، اجرای خطمشی و نظام ارزشی اسلامی بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری T تک‌نمونه‌ای، تحلیل عاملی تاییدی و معادلات ساختاری صورت گرفت.

یافته‌ها: بین عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی سازمان پزشکی قانونی رابطه معنی‌دار از نوع افزایشی (مستقیم) وجود داشت. مولفه‌های عوامل مرتبط با اجرای خطمشی‌ها رتبه یکسانی نداشتند؛ ابعاد هدف‌گذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی، حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی، ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان، تخصص و مهارت مجریان، گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان و نظام اداری و بوروکراسی کارآمد در سطح بیش از رضایت‌بخش و بعد انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم در سطح رضایت‌بخش قرار گرفتند.

نتیجه‌گیری: مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی از برآزش خوبی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: خطمشی، مدل، پزشکی قانونی، نظام ارزشی اسلامی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۰۱

*نویسنده مسئول: a.manzari@iauk.ac.ir

مقدمه

امروزه سازمان پزشکی قانونی فعالیت‌های خود که عبارتند از انجام امور پزشکی و کارشناسی‌های بالینی، انجام امور تشخیصی و آزمایشگاهی و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی را با بهره‌گیری از نیروهای کارآمد و متخصص با استفاده از فناوری‌های نوین، صحت، دقت، سرعت و منطبق با اصول علمی برای نیل به عدالت و تکریم مردم ارایه می‌نماید[1].

اجرای خطمشی عمومی یکی از بغرنج‌ترین مراحل فرآیند خطمشی‌گذاری عمومی است. در حقیقت اثرات و پیامدهای یک خطمشی به‌واسطه اجرای آن به وقوع می‌پیوندد و اجرای نامناسب خطمشی، تمام امیدها را برای رسیدن به اثرات مورد انتظار خطمشی تدوین‌شده از بین می‌برد[2].

چالش‌های مختلفی بر سر راه اجرای یک خطمشی وجود دارد و سازمان‌ها با رعایت هر چه بهتر عوامل موثر بر اجرای موفق خطمشی‌ها تا آنجا که امکان دارد باید از موانع اجرای خطمشی‌های عمومی دوری جویند.

برخی از خطمشی‌های تدوین‌شده، پس از تصویب در مرحله اجرا با ناکامی مواجه شده و مجریان، بسیاری از آنها را به‌طور ناقص و ناکارآمد اجرا کرده یا بخشی از آن را اصلاً عملیاتی نمی‌کنند. اجرای خطمشی‌ها در برخی موارد ناموفق بوده و رضایت‌بخش نیست. در برخی موارد، خطمشی اجرایی با آنچه تدوین شده تفاوت اساسی و معنی‌داری دارد. براساس چرخه نامناسب اجرای خطمشی و عوامل بستر و شرایط مداخله‌گری که منجر به توسل به آن می‌شود، پیامد اجرای ناموفق خطمشی، سلب اعتماد عمومی و آسیب‌دیدن اعتبار خطمشی‌گذار و مجری است[3].

اسلام به‌عنوان کامل‌ترین دین الهی، سرنوشت‌ساز تاریخ حیات بشری بوده و هست. در این راستا موضوع مدیریت اسلامی از جایگاه و اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که بررسی دقیق و همه‌جانبه به‌دلیل گستردگی ابعاد و ماهیت آن، کار ساده و آسانی نیست. این موضوع برای کسانی که می‌خواهند در مسند مدیریت کار کنند بسیار مهم و دشوارتر است؛ چرا که مدیریت از دیدگاه اسلام به‌عنوان امانت الهی مطرح است و مدیران بایستی به‌عنوان خلیفه‌الله به انجام امور بپردازند[4].

نظریات و قواعد مکتب مدیریت اسلامی زیربنا و سیستم قانونی یا علمی حاکم بر مدیریت سازمان‌ها و روبنا را تشکیل می‌دهند. هنر مدیر اسلامی هم بر این است که بتواند این توازن و تعادل بین تعالی و تولید را در صحنه زندگی اجتماعی سازمان چه در درون و چه در بیرون حفظ کند. در حقیقت مدیریت مکتبی (اسلامی)، مدیریتی بر نوع انسان‌ها در درون سازمان در جهت تعالی و تکامل معنوی آنان است[5].

اسلام به‌عنوان نظامی جامع که ریشه در فطرت انسان دارد و از سرچشمه وحی سیراب می‌شود، به انسان با دید عمیق می‌نگرد و دارای نظام ارزشی ویژه‌ای است که سعادت و کمال انسان را تضمین می‌نماید[6].

هر نظامی بر پایه یک سلسله ارزش‌ها استوار شده است که کلیه فعالیت‌ها در آن نظام، بر محور ارزش‌های مورد نظر شکل می‌گیرد و بار لازم تقدس و مطلوبیت را پیدا می‌کند. نخست باید به ارزش‌ها و نظام ارزشی، آگاهی کامل داشت تا بتوان با تطبیق افراد و افعال بر آن ارزش‌ها، مقدار مطلوبیت را تعیین کرد. نظام ارزشی اسلام از ملاک‌هایی همچون فراگیری و شمول، انسجام درونی و

ساده‌زیستی و حفظ بیت‌المال، ارتقای سلامت نظام اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرآیندهای قانونی و اداری، بهره‌گیری از امکانات فرهنگی، قانون‌گرایی، اشاعه فرهنگ مسئولیت‌پذیری اداری و اجتماعی، پاسخگویی و اجتناب از برخورد سلیقه‌ای و فردی در کلیه فعالیت‌ها، دانش‌بنیان‌کردن نظام اداری از طریق به‌کارگیری اصول مدیریت دانش و یکپارچه‌سازی اطلاعات با ابتدا بر ارزش‌های اسلامی، توجه به اثربخشی و کارایی در فرآیندها و روش‌های اداری به‌منظور تسریع و تسهیل در ارائه خدمات کشوری، عدالت‌محوری، شفافیت و روزآمدی در تنظیم و تنقیح قوانین و مقررات اداری مد نظر است.

در مطالعات صاحب‌نظران در حوزه خطمشی، عوامل متعددی به‌عنوان عوامل موثر در اجرای خطمشی‌های عمومی، با تعبیر و تفاسیر مختلف شناسایی و دسته‌بندی شده‌اند. بسیار حائز اهمیت است که مجریان خطمشی، ضمن آگاهی و توجه به مجموعه این عوامل، تلاش نمایند تا از طریق تحقق این عوامل، فرصت و شانس اجرای موفق یک خطمشی را افزایش دهند. همچنین باید مجریان آگاهی کامل به ارزش‌ها و نظام ارزشی داشته باشند تا بتوانند با تطبیق افراد و افعال بر آن ارزش‌ها، مقدار مطلوبیت را تعیین نمایند. مساله اساسی این است که هر یک از این عوامل، در اجرای یک خطمشی از چه اندازه اهمیت و اولویت برخوردار هستند؟ به عبارت دیگر، مجریان باید برای هر یک از مجموعه عوامل موثر، شأن و اهمیتی برابر قائل شوند یا اهمیت آنها از حیث اثرگذاری در اجرای موفق یک خطمشی متفاوت است؟ در مسیر اجرای کامل خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی، عوامل و شاخص‌های متعددی وجود دارند که شناسایی و ارتباط آنها با میزان اجرای خطمشی‌ها به‌منظور کارآمدنمودن آنها اهمیت ویژه‌ای دارد. علی‌رغم این ضرورت، در زمینه خطمشی‌گذاری در سازمان پزشکی قانونی به‌ویژه در حوزه تبیین و تحلیل اجرای خطمشی‌ها و عوامل مرتبط با میزان اجرای آنها تحقیقات زیادی انجام نشده است. در این پژوهش، تمرکز اصلی بر مرحله اجرا است. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی و ارائه مدل مطلوب انجام شد.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع همبستگی است که در سال ۱۳۹۸ به روش پیمایشی در بین مجریان خطمشی‌های تخصصی و عمومی سازمان پزشکی قانونی کل کشور به تعداد ۳۰۴۵ نفر انجام شد. ابتدا از بین این تعداد ۱۴۷۲ نفر به‌صورت خوشه‌ای انتخاب شدند که شامل ۷۸۸ نفر کارشناس رسمی-پیمانی پزشک و ۶۸۴ نفر کارشناس رسمی-پیمانی غیرپزشک بودند. سپس ۳۰۹ نفر کارشناس پزشک و غیرپزشک از استان‌های اردبیل، چهارمحال و بختیاری، تهران، ایلام و خراسان جنوبی (۵ استان برتر در کسب امتیاز در مجموع امتیازات شاخص‌های عمومی و اختصاصی در

ثبات، تبیین‌پذیری عقلانی، ترکیبی از ملاک‌ها، حسن فاعلی و فعلی و مراتب‌داشتن برخوردار است [7].

در قانون تشکیل سازمان، همکاری‌های علمی و انجام امور آموزشی و پژوهشی (ماده ۵) و برنامه‌ریزی آموزشی (ماده ۴)، برای پیشبرد اهداف سازمان، اظهار نظر پزشکی قانونی مستدل و مبتنی بر مدارک و ملاحظات علمی مد نظر قرار گرفته است.

در ارزش‌های سازمان پزشکی قانونی، رعایت اخلاق حرفه‌ای، مسئولیت‌پذیری و وجدان کاری، ارتقای مستمر کیفیت، ابتکار و نوآوری، رعایت شئونات و اخلاق اسلامی، رعایت قوانین و مقررات اداری، تکریم ارباب‌رجوع، عدالت‌محوری، رعایت استانداردهای علمی، رویکرد جهانی، ارتباط شایسته میان مسئولان و کارکنان، ارتقای علمی کارکنان، ارائه خدمات در کوتاه‌ترین زمان ممکن، محیط کاری سالم، صمیمی و ایمن، مصونیت حرفه‌ای، شایسته‌سالاری و ارتقای همکاری‌های درون‌بخشی و برون‌بخشی مد نظر قرار گرفته است.

در فصول برنامه چهارم توسعه قضایی (۱۳۹۶-۱۴۰۰) ارتقای نظام پژوهش و مدیریت دانش، برنامه‌محوری، توانمندسازی کارکنان، بهبود نظام تامین و تخصیص و مصرف بودجه و منابع مالی، بهبود ارائه خدمات پزشکی قانونی، توسعه مدیریت و کارآمدسازی نظام اداری، ارتقای نظام مدیریت سرمایه انسانی، ارتقای مدیریت اموال و منابع مالی، تحکیم و تعمیق فرهنگ دینی و ارزش‌های اسلامی و ارتقای کیفیت قوانین و مقررات مد نظر قرار گرفته است [8,9].

در سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، تامین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور و توانمندسازی نیروی کار مد نظر قرار گرفته است [10].

در قانون مدیریت خدمات کشوری (فصل نهم)، توانمندسازی کارمندان (ماده ۵۸)، ارتقای سطح کارایی و اثربخشی دستگاه‌های اجرایی، نظام آموزش کارمندان دستگاه‌های اجرایی و متناسب‌ساختن دانش، مهارت و نگرش کارمندان با شغل مد نظر است [11,12].

در سیاست‌های کلی نظام اداری، نهادینه‌سازی فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و کرامت انسانی و ارج‌نهادن به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، بهبود معیارها و روزآمدی روش‌های گزینش منابع انسانی به‌منظور جذب نیروی انسانی توانمند، متعهد و شایسته و پرهیز از تنگ‌نظری‌ها و نگرش‌های سلیقه‌ای و غیرحرفه‌ای، دانش‌گرایی و شایسته‌سالاری مبتنی بر اخلاق اسلامی در نصب و ارتقای مدیران، ایجاد زمینه رشد معنوی منابع انسانی و بهسازی و ارتقای سطح دانش، تخصص و مهارت‌های آنان، انعطاف‌پذیری و عدم تمرکز اداری و سازمانی با رویکرد افزایش اثربخشی، سرعت و کیفیت خدمات کشوری، توسعه نظام اداری الکترونیک و فراهم‌آوردن الزامات آن به‌منظور ارائه مطلوب خدمات عمومی، نهادینه‌سازی وجدان کاری، انضباط اجتماعی، فرهنگ خودکنترلی، امانت‌داری، صرفه‌جویی،

جشنواره شهید رجایی سال ۱۳۹۷ منتخب سازمان اداری و استخدامی) انتخاب شدند. برای به‌دست‌آوردن حجم نمونه از رابطه کوکران استفاده شد.

به‌منظور جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از سه پرسش‌نامه عوامل مرتبط با اجرای خطمشی، اجرای خطمشی و نظام ارزشی اسلامی براساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت استفاده شد. پرسش‌نامه عوامل مرتبط با اجرای خطمشی دارای ۴۱ سؤال و مشتمل بر ۷ مولفه هدف‌گذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی، حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی، ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان، تخصص و مهارت مجریان، گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان، نظام اداری و بروکراسی کارآمد و انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم، پرسش‌نامه محقق‌ساخته اجرای خطمشی دارای ۲۴ سؤال و مشتمل بر ۲ مولفه اجرای خطمشی‌های عمومی و اجرای خطمشی‌های تخصصی و پرسش‌نامه نظام ارزشی اسلامی به‌عنوان متغیر تعدیل‌گر دارای ۳۴ سؤال و مشتمل بر ۸ مولفه مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق‌بودن، احترام به دیگران، ارزش‌ها و هنجارها، عدالت و انصاف، همدردی و وفاداری بود که هر متغیر براساس میزان اهمیت و میزان موجودیت عملکرد آن مورد سنجش قرار گرفت.

برای تهیه پرسش‌نامه‌ها در مرحله اول، با مطالعه اسناد و مدارک موجود در مجلات، کتاب‌ها و نشریات، و نیز براساس نظریه‌های مختلف ارایه‌شده از سوی صاحب‌نظران در امر اجرای خطمشی، ابتدا فهرستی از عوامل و شرایط تاثیرگذار بر اجرای خطمشی استخراج شد (منابع ارزشی مورد بررسی شامل کتب و مقالاتی بود که توسط خبرگان به آنها استناد شده بود). همزمان با استفاده از این فهرست و طیف لیکرت، پرسش‌نامه خبره‌ای تدوین شد. در این پرسش‌نامه، از خبرگان و صاحب‌نظران در امر خطمشی‌های تخصصی و عمومی خواسته شد که نسبت به میزان اهمیت هر یک از عوامل و شرایط تاثیرگذار بر اجرای خطمشی اظهار نظر نمایند. پاسخ‌دهندگان به این پرسش‌نامه، در این مرحله، مدیران حوزه‌های تخصصی و عمومی در سازمان پزشکی قانونی و برخی صاحب‌نظران آگاه به موضوع مدیریت بودند. همچنین از این خبرگان خواسته شد اگر عوامل و شرایط دیگری را، به‌غیر از آنچه که در نظریه‌ها آمده است، در اجرای خطمشی‌ها موثر می‌دانند، به فهرست قبلی اضافه نمایند. مصاحبه خبرگی با دو هدف انجام گرفت: هدف نخست، ارایه ابعاد و مولفه‌های استخراج‌شده ناشی از مطالعات کتابخانه‌ای به خبرگان و نظرخواهی از آنها در خصوص ابعاد استخراج‌شده و شناسایی ابعاد و مولفه‌هایی بود که در مطالعات کتابخانه‌ای مورد لحاظ قرار نگرفته‌اند و هدف دیگر مصاحبه خبرگی، درک بهتر متغیرها برای دسته‌بندی مناسب آنها بود. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش دلفی استفاده شد (متخصصان و صاحب‌نظران، پس از ابراز نظرات خود درباره یک مساله مشخص، به یک اجماع دست می‌یابند). این ابعاد و مولفه‌ها به تایید آنها رسید و روایی پرسش‌نامه‌ها نیز توسط

اساتید صاحب‌نظر مورد تایید قرار گرفت. به‌منظور تعیین روایی از روش اعتبار محتوایی استفاده شد (نظر متخصصان) و روایی این پرسش‌نامه‌ها با درصد بالایی به تایید رسید. برای سنجش پایایی پرسش‌نامه‌ها نیز از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار پایایی بالاتر از ۰/۷ محاسبه شد و پایایی درونی تمامی بُعدها مورد تایید قرار گرفت.

پرسش‌نامه‌ها، برای جامعه آماری ارسال و پس از تکمیل، جمع‌آوری، جمع‌بندی و تحلیل شد که در نهایت ۲۲۵ پرسش‌نامه تکمیل شدند.

داده‌های جمع‌آوری‌شده وارد نرم‌افزار SPSS 23 و AMOS 23 شد و با استفاده از آزمون‌های آماری T تک‌نمونه‌ای، تحلیل عاملی تاییدی و معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها

مولفه‌های عوامل مرتبط با اجرای خطمشی‌ها شامل ابعاد هدف‌گذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی، حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی، ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان، تخصص و مهارت مجریان، گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان و نظام اداری و بروکراسی کارآمد در سطح بیش از رضایت‌بخش و بُعد انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم در سطح رضایت‌بخش قرار گرفتند. مولفه‌های اجرای خطمشی شامل بُعد اجرای خطمشی‌های عمومی در سطح بیش از رضایت‌بخش و بُعد اجرای خطمشی‌های تخصصی در سطح خوب بودند. مولفه‌های نظام ارزشی اسلامی شامل ابعاد مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق‌بودن، احترام به دیگران، ارزش‌ها و هنجارها، همدردی و وفاداری نیز در سطح قوی و بُعد عدالت و انصاف در سطح بسیار قوی قرار گرفتند (جدول ۱).

جدول ۱) میانگین آماری نمرات مربوط به متغیرهای پژوهش

نمرات	متغیرها
عوامل مرتبط با اجرای خطمشی	
۳/۰±۴۷/۵۲	هدف‌گذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی
۳/۰±۱۵/۷۲	حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی
۳/۰±۴۳/۷۶	ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان
۳/۰±۳۴/۷۵	تخصص و مهارت مجریان
۳/۰±۰۸/۸۱	گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان
۳/۰±۳۴/۷۲	نظام اداری و بروکراسی کارآمد
۲/۰±۹۵/۷۸	انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم
اجرای خطمشی	
۳/۰±۳۶/۸۰	اجرای خطمشی‌های عمومی
۳/۰±۸۹/۷۷	اجرای خطمشی‌های تخصصی
نظام ارزشی اسلامی	
۴/۰±۲۱/۶۱	مسئولیت‌پذیری
۴/۰±۰۳/۶۵	برتری‌جویی و رقابت‌طلبی
۴/۰±۳۹/۶۲	صادق‌بودن
۴/۰±۲۸/۶۵	احترام به دیگران
۴/۰±۳۱/۶۶	ارزش‌ها و هنجارها
۴/۰±۵۵/۶۰	عدالت و انصاف
۴/۰±۵۱/۵۹	همدردی
۴/۰±۴۰/۶۳	وفاداری

تبیین عوامل مرتبط با میزان اجرای ختمش‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر... ۱۳

متغیر نظام ارزشی اسلامی، رابطه میان عوامل مرتبط با اجرای ختمشی و اجرای ختمش‌های سازمان پزشکی قانونی را از میزان ۰/۸۳۶ به مقدار ۰/۲۵۰ تعدیل می‌کند (جدول ۲).

در نهایت، مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای ختمش‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی از برآزش خوبی برخوردار بود (جدول ۳ و نمودار ۱).

به‌منظور بررسی و تعیین اثربخشی الگوی پیشنهادی پژوهش، مدل مفهومی و نتایج حاصل از آزمون بررسی مدل در اختیار ۳۰ نفر از خبرگانی که در ساخت الگو مشارکت داشتند قرار گرفت که ۲۹ نفر (۹۶/۷٪) از خبرگان اثربخشی الگو را تایید کردند.

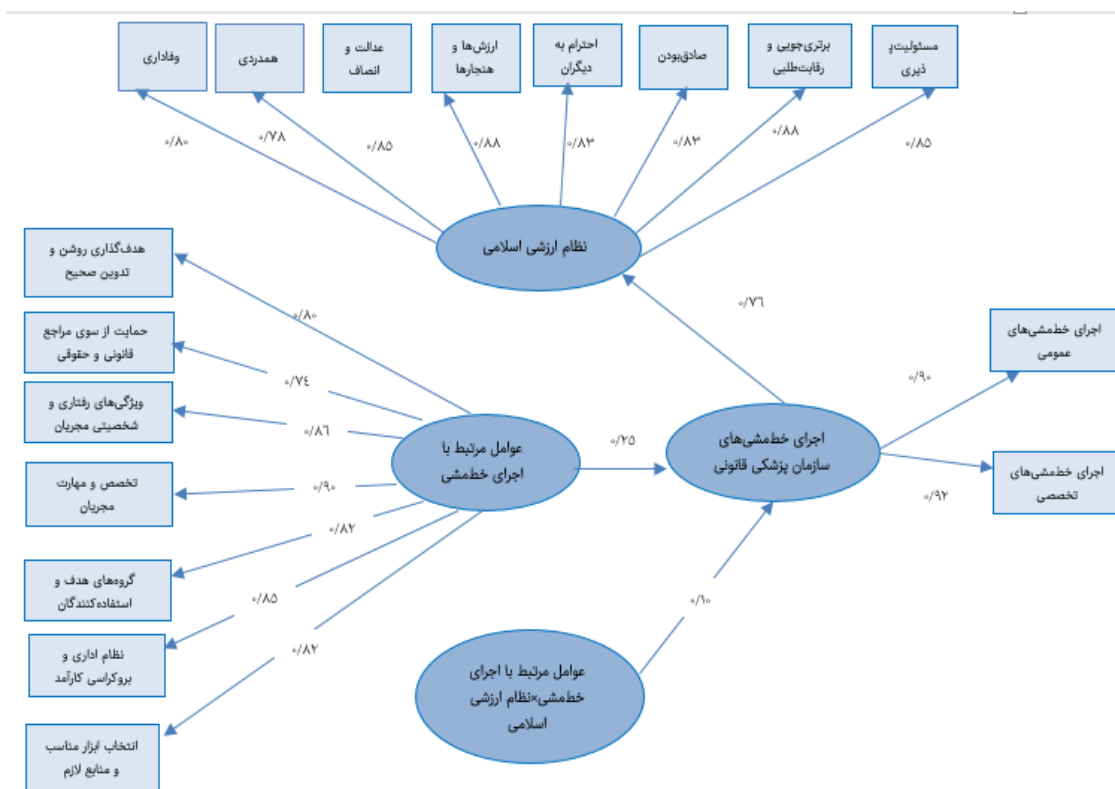
بین عوامل مرتبط با اجرای ختمشی با اجرای ختمش‌های سازمان پزشکی قانونی رابطه معنی‌دار وجود داشت ($p < 0/05$). با توجه به مثبت‌بودن ضریب مسیر (۰/۸۳۶)، این رابطه از نوع افزایشی (مستقیم) است؛ بدین معنی که با افزایش و بهبود در اجرای عوامل مرتبط با اجرای ختمشی، زمینه اجرای ختمش‌های سازمان پزشکی قانونی بیشتر فراهم می‌شود. براساس مقدار ضریب تعیین (R^2)، ۷۰٪ تغییرات اجرای ختمش‌های سازمان پزشکی قانونی توسط عوامل مرتبط با اجرای ختمشی تبیین می‌شود. همچنین تاثیر متغیر نظام ارزشی اسلامی به‌عنوان تعدیل‌گر تایید شد؛ به‌عبارت‌دیگر می‌توان تایید نمود که

جدول ۲) نتیجه آزمون بررسی مدل

مسیرهای مدل	ضریب مسیر	آماره t	سطح معنی‌داری
عوامل مرتبط با اجرای ختمشی ← اجرای ختمش‌ها	۰/۸۳۶	۱۷/۱۳۸	۰/۰۰۱
عوامل مرتبط با اجرای ختمشی ← اجرای ختمش‌ها (با تعدیل‌گری نظام ارزشی اسلامی)	۰/۲۵۰	۶/۶۷۳	۰/۰۰۱
عوامل مرتبط با اجرای ختمشی ← نظام ارزشی اسلامی ← اجرای ختمش‌ها	۰/۱۰۰	۲/۷۹۷	۰/۰۰۵

جدول ۳) شاخص‌های برآزش الگوی پیشنهادی پژوهش

شاخص‌ها	حد قابل قبول	مقدار گزارش شده
کای اسکور بهنجار شده (CMIN/DF)	برابر یا کوچک‌تر از ۳	۱/۵۹۹
شاخص نیکویی برآزش (GFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۸۰
شاخص نیکویی برآزش اصلاح شده (AGFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۵۹
شاخص برآزش هنجار شده (NFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۸۹
شاخص برآزش افزایشی (IFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹۶
شاخص تاکر- لوئیس (TLI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹۳
شاخص برآزش تطبیقی (CFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۹۶
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA)	برابر یا کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۳۹

نمودار ۱) مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای ختمش‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی به‌همراه ضرایب مسیر

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی و ارایه مدل مطلوب انجام شد.

طبق نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر، بین ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و متغیر ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر افزایشی (مستقیم) داشت. این نتیجه با سیاست‌های کلی نظام اداری، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، قانون مدیریت خدمات کشوری، ارزش‌های سازمان پزشکی قانونی، قانون تشکیل سازمان، برنامه‌های توسعه قضایی، سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران [13-16]، همچنین پژوهش *ضرغام بروجنی و بدرافشان* در مورد عوامل موثر بر اجرای خطمشی‌های گردشگری [17]، پژوهش *معمارزاده و طاهرپور کلانتری* در مورد شرایط و عوامل موثر بر اجرای خطمشی‌های مالیاتی در ایران [18]، مطالعه *رنگریز و همکاران* در زمینه بررسی موانع اجرای خطمشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی با استفاده از روش فراترکیب [19] و پژوهش *مروری یو* در مورد وضعیت سیستم جدید ارزیابی معلمان کره جنوبی [20] همخوانی دارد.

بین تخصص و مهارت مجریان با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر، متغیر تخصص و مهارت مجریان بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر افزایشی (مستقیم) داشت. نتایج حاصل با برنامه پنج‌ساله اول [21]، برنامه پنج‌ساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (۷۸-۱۳۷۴) [13] در تبصره ۵۸ این برنامه، برنامه پنج‌ساله سوم و چهارم [9، 14]، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی قانون مدیریت خدمات کشوری [10]، فصل نهم، ماده ۵۸، سیاست‌های کلی نظام اداری، برنامه‌های توسعه قضایی [9]، قانون تشکیل سازمان [1]، سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران [13-16]، همچنین با پژوهش *ضرغام بروجنی و بدرافشان* [17]، پژوهش *معمارزاده و طاهرپور کلانتری* [18] و پژوهش *صابطی‌پور و همکاران* در مورد شناسایی و اولویت‌بندی عوامل زمینه‌ساز و موثر بر اجرای خطمشی‌های آموزش عالی ایران [22] همخوانی دارد.

بین گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده، متغیر گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی تاثیر افزایشی (مستقیم) داشت. نتایج حاصل با برنامه پنج‌ساله دوم؛ سند چشم‌انداز ۱۴۰۴؛ ارزش‌های سازمان پزشکی قانونی؛ سیاست‌های کلی نظام اداری؛ فصول برنامه‌های

توسعه قضایی [9]، همچنین پژوهش *ضرغام بروجنی و بدرافشان* [17]، پژوهش *شیخ‌پور و همکاران* با عنوان بررسی وضعیت مساله‌یابی رسمی و میزان اجرای خطمشی‌های عمومی مورد مطالعه: وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی [23]، پژوهش *مرتضوی و همکاران* در زمینه مشکلات در اجرای قانون مدیریت خدمات کشوری [24]، مطالعه *اومونی‌بی* با عنوان چالش‌های پیش روی اجرای سیاست در آفریقا [25] و مطالعه *رحمت* با عنوان اجرای خطمشی: فرآیندها و مشکلات [26] که به موضوعات مختلفی از جمله ارتباطات، هماهنگی، طراحی نهادی، مشارکت عمومی، فساد و غیره به‌عنوان موانع اجرای خطمشی در هندوستان پرداخته است، همخوانی دارد.

بین نظام اداری و بوروکراسی با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده متغیر نظام اداری و بوروکراسی تاثیر افزایشی (مستقیم) بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی داشت. نتایج حاصل با سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، سیاست‌های کلی نظام اداری؛ برنامه‌های توسعه قضایی [9]، سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران [13-16]، همچنین مطالعه *حیدری چیانه و همکاران* با عنوان بررسی تنگناهای اجرای خطمشی عمومی با رویکرد مدل جدید اجرای خطمشی در سازمان‌های غیرانتفاعی [27]، پژوهش *باقرنژاد و همکاران* با عنوان شناسایی عوامل موثر بر اجرای موفق خطمشی حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری و اختراعات [28]، پژوهش *مرتضوی و همکاران* [24]، پژوهش *ضرغام بروجنی و بدرافشان* [17]، پژوهش *صابطی‌پور و همکاران* [22]، پژوهش *ابدالی* با عنوان آزمون مدل هاوالت در بین مدیران سازمان‌های دولتی برای یافتن تنگناهای اجرای خطمشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی [29] و مطالعه *قلی‌پور و همکاران* با عنوان ارایه مدلی برای اجرای خطمشی‌های صنعتی؛ مطالعه موردی در استان قم [30] همخوانی دارد.

بین هدفگذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده متغیر هدفگذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی تاثیر افزایشی (مستقیم) بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی داشت. نتایج حاصل با برنامه‌های توسعه قضایی [9]، سیاست‌های کلی نظام اداری؛ سند چشم‌انداز ۱۴۰۴؛ سیاست‌های برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران [13-16]، برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی [13]، همچنین پژوهش *ضرغام بروجنی و بدرافشان* [17]، مطالعه *رنگریز و همکاران* [19]، پژوهش *صابطی‌پور و همکاران* [22]، پژوهش *شیخ‌پور و همکاران* [23]، پژوهش *پورکیانی و همکاران* با عنوان موانع اجرای سیاست با استفاده از روش گروه متمرکز (مطالعه موردی قانون مدیریت خدمات کشوری) [31]، مطالعه *حیدری چیانه و*

اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، پیشنهاد می‌شود در سازمان پزشکی قانونی به انتخاب افراد مجری و کارکنان اجرایی، ارتقای فرهنگ سازمانی و نگرش افراد، جو همدلی و همکاری در سازمان، انگیزش، تمایلات، تعهد و مسئولیت‌پذیری مجریان توجه شود.

با توجه به رابطه بین تخصص و مهارت مجریان با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، پیشنهاد می‌شود در سازمان پزشکی قانونی خلاقیت میان مجریان رواج یابد. تحقق این امر نیز منوط به ایجاد محیط مناسب یادگیری از سوی مدیران است. پیش‌بینی دوره‌های تخصصی در سطح مدیران و کارشناسان از طریق نیازسنجی آموزشی و الزام آنها به سپری کردن این دوره‌ها در بدو استخدام یا هنگام کار می‌تواند برای اجرای بهتر خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی کمک خوبی باشد.

با توجه به رابطه بین گروه‌های هدف و استفاده‌کنندگان با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، در سازمان پزشکی قانونی باید تلاش کرد تا با به‌کارگیری تدابیری، تنگناها و عوامل بازدارنده اجرای خطمشی‌ها، از ضعف و تهدید به قوت و فرصت تبدیل شود تا از این طریق اجرای خطمشی‌های تحول اداری در راستای تکریم ارباب‌رجوع با موفقیت بیشتری همراه شود. در این زمینه به افزایش و تقویت پژوهش‌ها و مطالعات کاربردی و تقویت نظام اطلاعاتی و آماری اشاره شده است که می‌توان آن را تا حدودی با شاخص "وجود نظام بازخورد و توجه به عکس‌العمل استفاده‌کنندگان" همراستا دانست. همچنین ضرورت دارد شرایط جامعه برای پذیرش آن خطمشی را هم بررسی نمایند.

با توجه به رابطه بین نظام اداری و بوروکراسی با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، از آنجا که در سازمان پزشکی قانونی وجود مراجع متعدد قانون‌گذاری، به‌عنوان عاملی بازدارنده در اجرای اثربخش خطمشی‌ها تلقی می‌شود، پیشنهاد می‌شود خطمشی‌گذاری در یک جا متمرکز شود تا امکان توسعه و اجرای یکپارچه و هماهنگ خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی فراهم شود. همچنین پیشنهاد می‌شود برای تسریع روند اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی، وظایف سازمان شفافیت و تفکیک بیشتری پیدا کند، در سازمان پزشکی قانونی، قوانین منطقی، اعمال کنترل اداری کامل، تعیین مراحل دقیق اجرا، شفافیت سیاست‌ها و قوانین، رهبری سازمانی و توجه به فرهنگ جامعه و مشارکت در امر قانونگذاری ایجاد شود، بهترین تکنیک‌ها برای به‌حداقل‌رساندن گرایش‌های بوروکراتیک ارایه شود، انتقال مکرر مجریان نیز باید کاهش یابد تا مجریان بتوانند به‌طور کامل از برنامه‌های پیاده‌سازی خطمشی‌ها بهره‌مند شوند و از تجربیات گروه‌های هدف نیز استفاده شود.

با توجه به رابطه بین هدف‌گذاری روشن و تدوین صحیح خطمشی

همکاران^[27]، پژوهش کامورا و سانوسی با عنوان مشکلات و چالش‌های اجرای سیاست در نیجریه^[32]، پژوهش حاجی‌پور و همکاران با عنوان طراحی الگوی آسیب‌شناسی اجرای خطمشی عمومی در ایران^[3] و مطالعه/ومونی‌بی^[25] همخوانی دارد.

بین حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه وجود داشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده متغیر حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی تاثیر افزایشی (مستقیم) بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی داشت. نتایج حاصل با استراتژی‌های سازمان پزشکی قانونی؛ برنامه‌های پنج‌ساله توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی^[13-16]؛ سند چشم‌انداز؛ برنامه پنج‌ساله اول و برنامه پنج‌ساله دوم؛ سیاست‌های کلی نظام اداری؛ فصول برنامه‌های توسعه قضایی^[9]، همچنین پژوهش صرغام بروجنی و بَدرفشان^[17]، مطالعه رنگریز و همکاران^[19] و پژوهش ضابط‌پور و همکاران^[22] همخوانی دارد.

بین انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم با اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی رابطه‌ای وجود نداشت و طبق نتایج به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر، عامل انتخاب ابزار مناسب و منابع لازم بر اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی اثر معنی‌داری نداشت. نتایج حاصل با مطالعه رنگریز و همکاران^[19]، پژوهش صرغام بروجنی و بَدرفشان^[17]، پژوهش الوانی^[33]، پژوهش اعرابی و رزقی رستمی^[34]، پژوهش ضابط‌پور و همکاران^[22]، پژوهش باقرنژاد و همکاران^[28]، پژوهش مقدس‌پور و همکاران در زمینه خطمشی‌های مالیاتی کشور با عنوان واکاوی عوامل کلیدی در عدم موفقیت برخی خطمشی‌های عمومی در جمهوری اسلامی ایران^[35] و پژوهش/ومونی‌بی^[25] تناقض دارد و با یافته‌های مقاله مشکلات و چالش‌های اجرای سیاست در نیجریه^[32] همخوان است.

براساس یافته‌های پژوهش، بُعد اجرای خطمشی‌های عمومی در سطح بیش از رضایت‌بخش و بُعد اجرای خطمشی‌های تخصصی در سطح خوب قرار گرفتند.

همچنین نتایج نشان داد متغیر نظام ارزشی اسلامی، رابطه میان ابعاد عوامل مرتبط با اجرای خطمشی و اجرای خطمشی‌های سازمان پزشکی قانونی را تعدیل می‌کند. این نتیجه با پژوهش علایی^[36] که نشان داد از دیدگاه اسلام مدیریت امانتی است که باید به اهل آن سپرده شود و در نظام اسلامی، مدیر باید توانایی، کفایت و شایستگی لازم را داشته باشد و از دانش و آگاهی کافی نیز برخوردار باشد، همچنین در فرآیند مدیریت اسلامی پس از اتخاذ تصمیم باید به خدا توکل کرد و از درگاه الهی مدد خواست، همسو است.

براساس نتایج پژوهش حاضر، پیشنهادات کاربردی ذیل ارایه می‌شود:

با توجه به رابطه بین ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی مجریان با

محافظه‌کاری و عدم علاقه برخی نسبت به تکمیل پرسش‌نامه، پایین‌بودن فرهنگ پژوهشگری در سازمان‌های دولتی و کمبود یا فقدان منابع علمی قابل دسترس اشاره کرد.

پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی، موضوعاتی نظیر شناخت موانع و تنگناهای بومی اجرای خط‌مشی‌ها و امکان دستیابی به مدل‌هایی بومی در سازمان پزشکی قانونی، واکاوی عوامل دیگر موثر بر اجرا در سازمان پزشکی قانونی، بررسی عوامل مرتبط با مراحل ارزیابی و تدوین خط‌مشی در سازمان پزشکی قانونی و عوامل مرتبط با اجرای خط‌مشی از دیدگاه مجریان و تدوین‌کنندگان و میزان موفقیت اجرای خط‌مشی‌ها در پژوهش‌های کمی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین انجام پژوهش‌های مقایسه‌ای با سازمان‌های دیگر و نمونه‌های دیگر استان‌های کشور پیشنهاد می‌شود.

نتیجه‌گیری

مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های پزشکی قانونی کشور مبتنی بر نظام ارزشی اسلامی از برآزش خوبی برخوردار است.

تشکر و قدردانی: از تمامی اساتید به‌ویژه کلیه اساتید گروه مدیریت و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، مرکز تحقیقات سازمان پزشکی قانونی، مدیران و کارکنان سازمان پزشکی قانونی تشکر و قدردانی می‌نماییم.

تاییدیه اخلاقی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان: علیرضا منظری توکلی (نویسنده اول)، پژوهشگر اصلی (۴۰٪)؛ نوید فاتحی‌راد (نویسنده دوم)، نگارنده مقدمه/روش‌شناس/نگارنده بحث (۲۵٪)؛ محمدجلال کمالی (نویسنده سوم)، نگارنده مقدمه/روش‌شناس/نگارنده بحث (۲۰٪)؛ حوریه نجیب‌زاده (نویسنده چهارم)، تحلیلگر آماری/نگارنده بحث (۱۵٪)

منابع مالی: منابع مالی این پژوهش با هزینه شخصی تامین شده است.

منابع

- 1- Ali Bakhshi M. An overview of the country's forensic medicine organization. 1st Edition. Tehran: Sharegh; 2009. [Persian]
- 2- Mohammadi M, Alvani SM, Memarzadeh Tehran GR, Ansari G. Designing three-dimensional model of impelementing public policy. Iran J Public Admin Mission. 2017;8(26):1-16. [Persian]
- 3- Hajipour E, Forouzandeh L, Danaeifard H, Fani A. Designing a pathology of public policy implementation in Iran. Milit Manag Q. 2015;15(54):1-23. [Persian]
- 4- Ahmadi M. Islamic management (principles, foundations, concepts, and patterns). 2nd Edition. Sari: Cultural Research Publications; 2007. [Persian]
- 5- Afjehei SAA Islamic management. 3rd Edition. Tehran: Jihad Publishing Institute (Majid); 1994. p. 11-32. [Presian]
- 6- Taghavi Damghani SR. An attitude on Islamic management. 9th Edition. Tehran: Islamic Propaganda Organization Publishing Center; 1995. p. 105. [Presian]

با اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، پیشنهاد می‌شود در سازمان پزشکی قانونی کمبود یا فقدان اطلاعات لازم که منجر به تدوین نادرست خط‌مشی و اجرای ناموفق آن می‌شود برطرف شود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود در ایجاد ظرفیت تحلیلی در این حوزه و ایجاد سازوکارهای مناسب برای تدوین خط‌مشی‌های مبتنی بر شواهد علمی و اطلاعات موثق، اهتمام بیشتری صورت گیرد. همچنین ضرورت دارد نهادهای خط‌مشی‌گذار سازمان پزشکی قانونی، پیش از تدوین خط‌مشی در زمینه‌ای خاص، شرایط اجتماعی و آمادگی عمومی جامعه برای پذیرش آن خط‌مشی را هم بررسی نمایند. باید دیدگاه طراحان و مجریان خط‌مشی‌ها در سازمان پزشکی قانونی را به هم نزدیک کرد و درباره مفاهیم و روش‌های اجرایی بین آنان زبان مفاهمه برقرار شود.

با توجه به رابطه بین حمایت از سوی مراجع قانونی و حقوقی با اجرای خط‌مشی‌های سازمان پزشکی قانونی با توجه به نقش تعدیل‌گر نظام ارزشی اسلامی، پیشنهاد می‌شود در سازمان پزشکی قانونی حمایت صریح، قاطع و مستمر مدیران، از الزامات صورت گیرد. باید مجریان را یاری کرد تا بر عوامل مهمی که در محیط کار به توجه خاصی نیاز دارند، تاکید کنند و بدین ترتیب از مشکلات اجتناب نمایند، آنها را به حداقل برسانند یا آنها را حل کنند. در این راستا تعامل مناسب اداره و اجرا، سیستم نظارتی مناسب، هماهنگی کافی، تقویت عوامل حمایتی و قانونی و پشتیبانی ضرورت دارد.

در خصوص مولفه اجرای خط‌مشی، بُعد اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سطح بیش از رضایت‌بخش و بُعد اجرای خط‌مشی‌های تخصصی در سطح خوب قرار گرفته است که نیاز به توجه در خصوص اجرای خط‌مشی‌های تخصصی است.

با توجه به نقش تعدیل‌گر ارزش‌های اسلامی، مجریان در سازمان پزشکی قانونی، پس از اتخاذ خط‌مشی، باید به خدا توکل کنند. به عبارت دیگر، توجه به آخرت و توکل بر نیروی بی‌کران الهی، مبنای اصلی همه تصمیم‌گیری‌ها در مدیریت اسلامی است. در واقع، در سازمان پزشکی قانونی، دیدگاه معنوی و غیرمادی مورد توجه قرار گیرد. ایمان و توجه به ارزش‌های اسلامی (مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق‌بودن، احترام به دیگران، ارزش‌ها و هنجارها، همدردی و وفاداری در سطح قوی و بُعد عدالت و انصاف) را در اجرا پیشه خود کنند و در هدف‌های خود ارزش‌های اسلامی را مد نظر داشته باشند. در سازمان پزشکی قانونی مقصود نهایی کسب رضایت خداوند باشد و خدمت به خلق را نوعی عبادت بدانند. ابعاد مسئولیت‌پذیری، برتری‌جویی و رقابت‌طلبی، صادق‌بودن، احترام به دیگران، ارزش‌ها و هنجارها، همدردی و وفاداری، عدالت و انصاف با توجه به نقش تعدیل‌گر آنها مورد توجه بسیار قرار گیرند.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به زمان‌بر بودن فرآیند پژوهش و فرصت اندک برای گردآوری و فراهم‌نمودن اطلاعات،

- 21- Program and Budget Organization. Law of the first economic, social and cultural development plan of the Islamic Republic of Iran, approved by the Islamic Consultative Assembly (1989-1993). 1st Edition. Tehran: Program and Budget Organization, Center for Economic, Social Documents and Publications; 1989. [Persian]
- 22- Zabetpour Kordi H, Amin Bidokhti AA, Mohammadrezaei A, Salehi Omran E. Studying effective and contextual factors for implementation policies of higher education in Iran. *J Iran High Educ.* 2018;10(2):21-46. [Persian]
- 23- Sheikhpour M, Selajegheh S. Investigation of the situation of formal problem finding and the level of public policy performance in the Ministry of Cooperatives, Labour and Social Welfare. *Iran J Public Admin Mission.* 2017;8(27):51-63. [Persian]
- 24- Mortazavi M, Forouzandeh Dehkordi L, Zarepour, F. Evaluating and prioritizing the barriers of implementing the Public Services Management Law. *J Manag Res Iran.* 2012;16(1):131-48. [Persian]
- 25- Omoniyi VA. The challenges of policy implementation in Africa and sustainable development goals. *Int J Soc Sci.* 2018;3(3):1497-518.
- 26- Rahmat AA. Policy implementation: process and problems. *Int J Soc Sci Hum Res.* 2015;3(3):306-11.
- 27- Heydari Chianeh R, Rezatab Azgami SK, Soltani N, Motamedi Mehr Akbar. An analysis of tourism policy in Iran. *J Tourism Plann Dev.* 2013;2(5):11-32. [Persian]
- 28- Baghernezhad P, Taherpour Kalantari H, Bahrami H. Identifying factors affecting successful implementation of the approved policy supporting knowledge-based companies and institutes and commercializing innovation and inventions. *J Manag Dev Proc.* 2017;29(4):79-114. [Persian]
- 29- Abdali R. Explaining the problems (bottlenecks) of public policy implementation in government agencies [Dissertation]. Tehran: Shahid Beheshti University; 2010. [Persian]
- 30- Gholipour R, Danaeifard H, Zarei Matin H, Jandaghi GR, Fallah MR. A model for implementing industrial policies (case study in Qom Province). *Organ Cult Manag.* 2011;9(24):103-30. [Persian]
- 21- Pourkiani M, Salajegheh S, Zarepour Nasirabadi F. Explanation of obstacles to the implementation of the policy by using focus group discussions (case study: Law on Civil Service Management). *Manag Econ Account.* 2014;3(1):7-24. [Persian]
- 32- Kamoru Ahmed I, Sanusi Dantata B. Problems and challenges of policy implementation for national. *Res Hum Soc Sci Dev.* 2016;6(15):60-5.
- 33- Alvani SM. General policy and implementation. *Q J Law Expediency.* 2008;5(1):45. [Persian]
- 34- Arabi SM, Rezghi Rostami AR. Pathology of the implementation of industrial policies in the country. In: Proceedings of the Third International Management Conference; 2005; Ariana Research Group, Tehran, Iran. Civilica; 2005. [Persian]
- 35- Moghaddaspour S, Danaeifard H, Kurd Naeij Asad A. Exploring key factors of some public policies failure in Islamic Republic Of IRAN: A case study of (national) tax policies. *Organ Cult Manag.* 2013;11(1):33-68. [Persian]
- 36- Alaei S. A comparative study of the principles of Islamic management and modern management with a study of the life of Imam Ali. *Alavi Res J.* 2016;7(2):73-102. [Persian]
- 7- Mesbah Yazdi MT. Prerequisites for Islamic Management. 1st Edition. Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute; 1997. [Persian]
- 8- Zolghadr SF. Fourth judicial development plan (2017-2021) [Internet]. Tehran: Icana; 2017 [cited 2019 May 25]. Available from: <https://www.icana.ir/Fa/News/336611/>. [Persian]
- 9- Deputy of Plan, Program and Budget. Compliance of the fourth judicial development development plan with the legal obligations of the sixth five-year development plan and the permanent provisions. 1st Edition. Tehran: Judiciary, Strategic Deputy; 2017. [Persian]
- 10- Khamenei SA. General policies of resistance economy [Internet]. Tehran: Khamenei; 2014 [cited 2019 May 25]. Available from: <https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=25370>. [Persian]
- 11- Vice President for Legal Affairs. Collection of the Civil Service Management Law [Internet]. Tehran: Laws and Regulations Portal of Iran; 2012 [cited 2019 May 25]. Available from: <http://dotic.ir/news/5612/>. [Persian]
- 12- Ronagh M. Law of the sixth five-year plan of economic, social and cultural development of the Islamic Republic of Iran and law of permanent judgments of country development programs (2017-2021). 1st Edition. Tehran: Farmanesh Publications; 2017. [Persian]
- 13- Program and Budget Organization. Law of the second economic, social and cultural development plan of the Islamic Republic of Iran, approved by the Islamic Consultative Assembly (1995-1999). 2nd Edition. Tehran: Program and Budget Organization, Center for Economic, Social Documents and Publications; 1995. [Persian]
- 14- Program and Budget Organization. Law of the third economic, social and cultural development plan of the Islamic Republic of Iran, approved by the Islamic Consultative Assembly (2000-2004). 1st Edition. Tehran: Program and Budget Organization, Center for Economic, Social Documents and Publications; 2001. [Persian]
- 15- Program and Budget Organization. Law of the fourth economic, social and cultural development plan of the Islamic Republic of Iran, approved by the Islamic Consultative Assembly (2005-2009). 2nd Edition. Tehran: Program and Budget Organization, Center for Economic, Social Documents and Publications; 2004. [Persian]
- 16- Program and Budget Organization. Law of the fifth economic, social and cultural development plan of the Islamic Republic of Iran, approved by the Islamic Consultative Assembly (2010-2015). Tehran: Budget Organization, Center for Economic, Social Documents and Publications; 2010. [Persian]
- 17- Zargham Boroujeni H, Bazrafshan M. Investigating the factors affecting the implementation of tourism policies in the Islamic Republic of Iran (from the perspective of academic researchers). *J Tourism Plann Dev.* 2014;3(9):31-51. [Persian]
- 18- Memarzadeh GR, Taherpour Kalantari H. Effective conditions and factors on tax policies implementation. *J Future Stud Manag.* 2006;17(4):71-80. [Persian]
- 19- Rangriz H, Kheirandish M, Latifi Jaliseh S. Exploring of public policies implementation obstacles in governmental organizations using the meta synthesis method. *Public Policy.* 2018;4(1):123-38. [Persian]
- 20- Yoo J. The impact of conflict among political actors on implementing South Korea's new teacher evaluation policy: A case study with implications for education policymaking. *Stud Educ Eval.* 2019;61:94-104.